

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΔΥΟ ΚΟΥΤΩΝ

ΓΙΑ ΤΟ ΧΕΙΜΩΝΑ

— Πώς θα περάσουμε λοιπόν το χειμώνα μας; Τό συλλογίσθηκες αυτό;

— Όπως τόν περάσαμε και πέρσι.

— Δηλαδή;

— Με το ίδιο παλτά, με το ίδιο καπέλο, με τα ίδια παπούτσια, με τα ίδια πορτοφόλια.

— Δηλαδή, σά νά λέμε, με την ίδια ιδεολογία. Λαμπρά! Ένας τίμιος άνθρωπος πρέπει να μένη πιστός πάντα στις ιδέες του και στα ρούχά του. Είναι οι μόνοι σύντροφοι, που δεν πρέπει να τους αφήνη κανένας ποτέ του.

— Κι' όταν τόν αφήσουν εκείνοι;

— Μήπως σου συμβαίνει, δυστυχισμένε, τίποτε τέτοιο;

— Έτσι φαίνεται. Το παλτό μου, ύστερα από δεκαπέντε χρόνων αδερφική φιλία, μ' αποχαιρέτησε πέρσι το χειμώνα. Τα παπούτσια μου ψιχομαχούν. Η ρεμπουτίλκιά μου, σε μια μοιραία στιγμή, έγινε αεροπλάνο και ταξιδεύει ακόμα. Έχασα τα ίχνη της. Το μοναδικό μου κοστούμι κατάντησε αμετάφραστο.

— Πρέπει να φροντίσης να βρής κανένα καλό μεταφραστή. Και σύντομα. Τι κάθεται;

— Αδύνατο! Δεν υπάρχει στην Ελλάδα μεταφραστής που να μη κάνει μαργαρίτες. Όλοι τους την άριστηρή τσέπη του στήθους τη μεταφράζουν δεξιά. Αφίνω πιά τις κουμπότροπες... Τ ρ α ν τ ο υ τ ό ρ ε — ν τ ρ α ν τ ι τ ό ρ ε, όπως λέει κι ο Ντ' Αννούτζιο.

— Αυτός λοιπόν είναι ο λόγος;

— Αυτός! Δε σου φαίνεται αρκετά σοβαρός; Γιατί με κυττάς έτσι;

— Γιατί θαυμάζω την ευσυνειδησία σου. Έδω, κ' αν και κ' αν μεγάλοι συγγραφείς έχουνε μεταφρασθή, με τρόπο που όχι μονάχα οι τσέπες τους θρεθήκανε απ' τ' αριστερά στα δεξιά κ' οι κουμπότροπες τους γινήκανε διπλές, μα και το ρούχο τους ακόμη κατάντησε αγνώριστο. Ήτανε μετάξι και βγήκε τζιβά. Τους φοράμε ως τόσο και καμαρώνουμε. Κ' εσύ συλλογίζεσαι το παλτό σου το σακαάκι; Παραπολλή ευσυνειδησία, μα το Θεό! Κύτταξε λοιπόν να βρής μεταφραστή.

— Καθαρευουσάνο βέβαια.

— Φυσικά! Τα παλιά τα ρούχα πρέπει να μεταφράζονται πάντα στη καθαρεύουσα. Η δημοτική δεν τα σηκώνει. Μαρτυράει πάντα ή αδιάκριτη κάτι πράματα, που δε συμφέρει να φαίνονται.

— Από ρονχισμό τέλος πάντων θα τ' καταφέρουμε. Από φωτιά όμως; Ο χειμώνας θ' αναίμα. Το καλοκαίρι, αν μ' ελπίσει ο πάγος, δροσιστήκαμε απ' το πνεύμα των εφημερίδων. Το χειμώνα όμως; Το τζάκι μας θα μείνη χωρίς κούτσουρα.

— Δεν έχεις περισσότερα βιβλία;

— Πώς δεν έχω; Έχω τα έργα μου. Καθώς ξέρεις τ' αριστουργήματα δεν έχουνε πέραση στην Ελλάδα.

— Και συλλογίζεσαι ακόμα; Θα τ'α βάλουμε στο τζάκι! Κάποια βιβλία μονάχα στο τζάκι φανερόνουνε τη φλόγα τους. Μπορεί να ζεσταθ' επί τέλους ο άνθρωπος και να μαγειρέψη και τη σούπα του.

— Αλλά η σούπα; Πού είναι η σούπα;

— Παραπολύ απαιτητικός κατάντησες! «Οὐκ ἐπ' ἄρτων μόνον ζήσεται ἄνθρωπος». Ξεχνάς πώς το χειμώνα υπάρχει κινηματογράφος, θέατρο, φιλολογία, διαλέξεις; Ξεχνάς τις χειμωνιάτικες πανδαισίες; Ακόινε την όρεξή σου!

— Θα ξεκοιλιασθούμε, σά νά λέμε.

— Κρύβε λόγια!

— Ο χειμώνας λοιπόν εξασφαλισθήκε...

— Πρώτα ο Θεός! Φτάνει να μη μ' εθέρση ή Γρίπη.

— Ωχ! καϊμένε! Δε μ' εθέρισε, τόσα χρόνια, το Γλωσσικό Ζήτημα... Και λογαριάζεις τη Γρίπη;

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Γ α λ λ ί α. — Σιό τεύχος της 1ης Αθροίστου του *Mercur de France* ο *Claude - Roger Marx* δημοσιεύει τρία ποιήματα κάτω από τον τίτλο «Τρεις Τάφοι». Το θέμα είναι από τα πιο συνηθισμένα, μα και γι' αυτό από τα πιο δύσκολα. Γιατί τι κοινότερο υπάρχει από το θάνατο ενός γνωστού μας, και τι δυσκολότερο από 'πὸ νὰ τὸν ἐμνήσῃ ἢ νὰ τὸν θρηνησῇ κανείς, δίχως νὰ πέσει στήν κοινοτοπία ἢ σιὸς παρὰδεδωμένους γιὰ τὴν ἀθάνατη μνήμη ρομαντισμοὺς, πού, στήν ἐποχή τῶν ἐκατομμυρίων νεκρῶν, δὲν εἶναι πιά παρὰ ἓνα χοιριό φέμιν. Θὰ εἶχε ἴστω πῶς ἐνδιαφέρον μιά συλλογή ἀπὸ ποιήματα σὲ νεκροὺς καὶ θὰ ἔδινε ὅτι καὶ γιὰ μιά πολὺ νόστιμη μελέτη.

Γιαυτό ἦτανε γιὰ μᾶς μιά εὐχάριστη ἐκπλήξη τὰ τρία ποιήματ' αὐτὰ ἀναφέρουμε παραπάνω. Τὰ διάβασαμε καὶ τὰ ξαναδιάβασαμε καὶ τὰ δοκίμασε κάθε γοῦρὰ κι πῶς ὁμοῦ καὶ πάντοτε ἀρέσκει.

Μεταφράζουμε γιὰ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νοήμα» τὸ τελευταῖο, ποὺ εἶναι τὸ σπουδαιότερο μὰ καὶ τὸ μορφότερο ἴσως ἀπὸ τὰ τρία :

ΣΤΟΝ ΤΑΦΟ ΤΟΥ DEGAS

... «Ὅποια τύχη κι ἂν σὲ δόξηγῃς ἐδῶ, — Διαβάτη, σοὺ ἀπαγορεύω νὰ κοιτάζεις τὴ σιάχη μου. — Ζωντανός, ποτέ μου δὲ σκοπίσθηκα γιὰ τὶς μάταιες τιμές μου ἔφερες λουλούδια ; — Μπορεῖς νὰ τὰ πάρεις πίσω.

«Περπάτησα πάντα μόνος καὶ μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Θέλω καὶ νεκρὸς νὰ μείνω μόνος. Ἡ ζωὴ εἶναι ἀνώφελη καὶ ἀσκημη. — Ἀνθρώπε, ξεκολούθησε τὸ δρόμο σου, καὶ ἡ φωνή σου ἄς σωπάσει, — Ζωντανέ, ποῖος καὶ ἂν εἶσαι, ἄρτισε τὸν Ντεγγὰ πὺν κοιμᾶται».

— Clarté. Ἔτσι ἐπιγράφει ὁ Μαροδὲλ Μπον-

λαν·ὅ ἐνα ἄρθρο του στὴ *Minerve Française*. Σαφήνεια, διαύγεια, φῶς! Εἶναι ἡ φωνὴ πὸν ἀκούγεται ἀπὸ πολλὰ σιόματα στὴ Γαλλία σήμερα. Ἀὐτὸν ἔχουμε καμιὰν ἀντίρρηση. Ὅμως διὰν πρόκειται γιὰ τὴν τέχνη, πρέπει κανεὶς νὰ ξεκαθαρίσει καλὰ πὺς τὴν ἐννοεῖ αὐτὴ τὴ σαφήνεια, γιατί ἀλλοίως κινδυνεύει κανεὶς πολὺ εὐκόλῃ νὰ πέσει στὴν πεζολογίαν ποὺ εἶναι ἴσια - ἴσια τὸ ἀντίθετο τῆς τέχνης. Κ' ἐπειδὴ ἡ σιγή μας αὐτὴ καταγίνεται μετὰ τὴ φιλολογία, περιορίζουμε τὸ ζήτημα στὴν τέχνη τοῦ λόγου. Νιώθουμε λοιπὸν τὴ σαφήνεια στὴν ἔκφραση, σὲ λεκτικὸ, στὴν εἰκόνα. Θαρροῦμε, μάλιστα, πὺς καθὺ πνευματικὴ ἐργασία γιὰ τὴν *κατανοήση* γίνεται μετὰ τῆς αἰσθητικῆς ἀπόλαυσης. Ὅμως γιὰ τὴν οὐσίαν τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἔργου, γιὰ τὴν ὁμορφιάν του, γιὰ τὴν ψυχὴν του, νομίζουμε πὺς ἡ λέξι σαφήνεια δὲν ἔχει καμιὰν ἐφαρμογή, οὔτε καν σημασία· καὶ μπορούμε νὰ ποῦμε πὺς δὲν εἶναι καθαρὸ τὸ ἔργο τέχνης ἐκεῖνο πὺν τὸ διάβασμά του δὲ μὲς ἀγίνει τίποτα πὺν νὰ μὴν μπορεῖ νὰ ἐξηγηθεῖ μετὰ λόγια, τίποτα πὺν, ἂν δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ αἰστανθεῖ, νὰ μὴν μπορεῖ καὶ νὰ τὸ νιώσει.

Μ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα, θαρροῦμε, πρέπει νὰ διαβαστοῦν ὅσα λέει ὁ Μπονταν·ὅ γιὰ τὴν φιλολογία καὶ πὺν μεταφράζουμε παρακάτω:

«... Καὶ μὴ μένετε κατὰπληχτοι μπροστὰ στὴ λογοτεχνία πὺν θαμπώνει. Ἄς τὸ συλλογιστοῦμε καλὰ, δὲ διακρίνωστε παρὰ μόνον ἀπὸ τὴν ἴδιαν σας τὴν κατὰπληξη. Τανοίγετε αὐτὰ τὰ βιβλία μετὰ δέλια, ὅπως θὰ οἰκῶνε κανεὶς τὸ σκέπασμα μιᾶς χίτας γεμάτης ἀπὸ κατὰπληχτοὺς θράζει καὶ κοχλάζει. Ἴδου ἕνα κακὸ σήμα γιὰ νὰ διαβάσει κανεὶς! Πάρτε λοιπὸν ἡσυχά καὶ ἡσυχά τὸ βιβλίον, κἀν ἀκόμα οὗς δίνει τὴν ἐντύπωση πὺς εἶναι γραμμένο ἀπάνω σὲ τετραγώνον πυρετό, κἀν ὡς κι ὁ τρόπος πὺν εἶναι τυπωμένο παραποιεῖ κατὰπληχτοὺς τὸ ματιό. Βάλτε το μπροστὰ σας δίχως νὰ ταραχτεῖτε: δὲν εἶναι δὲ τίποτα ἡρομερό! Κατόπι γνωρίστε τὸ πρῶτον φύλλον μετὰ τὴν ἴδιαν ἀφέλεια, σὰν νὰ ἦταν ὁ λόγος γιὰ ἕνα ἀπὸ τὰ θάνατα ἀριστοτεχνήματα, πὺν ἄλλοτε καθαίναμε ἀπ' ἐξω σὲ τὸ λυκεῖον. Καὶ διαβάστε μετὰ ἡρεμία — μὰ καὶ μ' ἐπιμέλειαν, παρακαλῶ... Ὡστόσο, τί βρίσκετε;

«Ὁμορφιὰ πιθανό, κάποια σκοτεινὴ καὶ μυστικὴ ὁμορφιὰ, πὺν ἴσως δὲ θὰ μπορούσε νὰ τὴ συλλάβετε. Μολοντοῦτο δὲν πρέπει νὰ ὀργιστε τὴν ἐπαρξήν της καὶ ἀρχήν. Ὁ κ. Μπερζέρε ἤθελε νὰ ὑψώσει ἕνα βωμὸ στὴν ἀγκωστή ὁμορφιᾶς ἃς τὸν ἐμιμητοῦμε ὅλοι μας. Ὅμως ὅστερ' ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐκδήλωση μετροπείθειας καὶ εὐλάβειας, τί βρίσκουμε ἀκόμα στὰ ἔργα τῶν δύσκολων συγγραφέων;

«Μὰ δυσκολίες, αὐτὸ ἀκριβῶς. Ὁ ἕνας μὲς δυσκολεῖται μετὰ τὴν κωλήν του ἀξίωση νὰ νεωτερίσει. Ὁ ἄλλος δὲν ξέρεει οὔτε διὰ λόγια ἀπὸ γραμματικὴ. Ἐνῶς ἄλλος μὲς μπουχίζει μετὰ τὴς ἀδιάφορες φωνῆς τῆς ψυχῆς του, πὺν κὺς λέει καὶ τὴς ξαναλέει σὰ νὰ θέλει καὶ τὴς βγάλλει σὲ δημοκρασία· ἰδρώνει, παιδεύεται ἀπὸ τὴν πολλὴ εὐγλωττία. Ἐνῶς ἄλλος θὰ οὗς διηγηθεῖ γιὰ τὰ συνάχια τῆς γκουβερνάντας του καὶ γιὰ τὸ συγκινητικὸ φτιάξιμο τῶν λουκάνικων τῶν Χριστουγέννων: θεῖα ἀπλότητα — ἀναγράφει κλαίοντας — θεῖα ἡθικὴ τῶν οἰκογενειακῶν αὐτῶν σκηνῶν! Ἐνῶς ἄλλος πάλι θὰ οὗς σπάσει τὸ κεφάλι μ' αἰνίγματα. Ὁ τελευταῖος μὲς δίνει μέσα στὰ ἔργα

του, τρομερότερα ἀπὸ ἕνα κινεζικὸ δράκοντα, καταπληκτικούς λογογράφους, φτιαγμένους ἀπὸ μανιακούς ὄρους, δίχως ῥήματα, δίχως συνδέσμους, δίχως ἄρθρα. Μολοντοῦτο θὰ νικήσετε αὐτὲς τὴς δυσκολίες, θὰ εἰστέ ὑπομονητικοί, ἐπιμονοί, καὶ θὰ προχωρήσετε σὲ διάβασμα.

«Ὡστόσο, μ' ὅλη τὴν καλὴ σας θέληση, τί εἶναι κείνο πὺν οὗς δυσκολεῖτε στὰ κατὰπληχτοὺς τῆς καρδιάς σας, μέσ' ἀπὸ αὐτὰ τὰ ποιήματα τῆς αὐτοῦ - ἀγιογραφίας, ἢ ἀπὸ αὐτὰ τὰ βιβλία πὺν τὸ ὕψος τους εἶναι πὺν ἀφροσύμενο ἀπ' ὅ,τι θὰ ἦταν ἂν τὰ εἶχε ἐπαγορεύσει ἡ Πυθία ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸν ἱερὸδότην της; καί, τί; Σὰς φαίνονται παραδόξα, ἐπιδεικτικά, κάποια παλαβά; Ποῖν καλὰ, ὅμως αὐτὸ ἔπρεπε, τουναντίον, νὰ οὗς τραβάει περισσότερο. Τὸ κῆνω - κάτω, ἢ παραδοξότητα σινορεύει μετὰ τὴ φαντασία: καὶ ποὺς θὰ παραπονιότανε γιὰ ἕνα τέτοιο μαγικὸ δῶρο; Ὅσο γιὰ τὴν πρωτοτυπία μετὰ κάθε θυσία, ὅσο γιὰ τὴν καινοσύνη ἐκδοῦν, γιὰ κείνο πὺν δὲ δοκίμασε ἀκόμα κανένας ἄλλος νὰ τὸ κάνει, γιὰ τὸ φιλολογικὸ «ρεκὸρ», ἂν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ πεῖ ἔτσι, αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ γαλιέται μετὰ πάθος ἀπὸ τὰ πνεύματα πὺν λαχταροῦνε τὸν ἀγῶνα, πὺν εἶναι πλασμένα γιὰ τὸ σπῶρ.

«Καὶ μοι αὐτὰ κατὰπληχτοὺς μὲς διώχνει καὶ μὲς πειράζει, διὰν διαβάσουμε αὐτὰ τὰ παρὰπληχτοὺς ἔργα κατὰπληχτοῦ, σκαῖ, καταφρονετικὸ, ἐγωιστικὸ κατὰπληχτοῦ, μετὰ τὸ διάβασμα, μὲς κάνει νὰ βγάσουμε ὁ κανένας τὸ συμπέρασμα πὺς δὲν εἴμαστε τίποτα, δὲν ἀξίζουμε τίποτα, δὲν εἴμαστε ἄξιοι προσοχῆς στὰ μάτια αὐτοῦ τοῦ ἀσπύ - εὐπατρίδη συγγραφέα· μετὰ διὰ λόγια, κατὰπληχτοὺς δὲν εἶναι καθόλου γαλλικὸ, γιατί ὅποιος λέει τὴν λέξιν Γαλλία ἐννοεῖ μ' αὐτὴν εὐγενικούς τρόπους, ἀντιπάθεια γιὰ κάθε ἀλαζονία, γελαστὸν ἀπικισμὸ, ἔξυπνη φιλοφροσύνη καὶ ἐξοχὴ σαφήνεια.

«Σαφήνεια... Ἄ! νὰ, ποὺς εἶναι ἀκριβῶς, θαρροῦμε, τὸ ἐξάκωμα: ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς λογοτέχνες μας πὺν βρίσκονται ἀδιάφορα σὲ μανίες καὶ σ' ἐκσταση, οἱ νεωτεριστές μας μετὰ τὴν ψυχὴ πάντοτε φουρτονησιαμένη, οἱ «κωτιστές» μας μετὰ τὴν ἀνυπόμονη μεγαλοφυΐα δὲ μὲς δίνουν καθόλου βιβλία μετὰ καθαρὸ νόημα. Γράφουν μετὰ πυρετό, πηδώντας διχως συνοχὴ ἀπὸ ἰδέα σὲ ἰδέα, καταφρονώντας τὴν χρῆσιν μιᾶς ἀγνῆς, καθαρῆς σύνταξης πὺν λογαριάζει ὅπως πρέπει τὴ σκέψη, ἀποφεύγοντας κάθε ἐξήγηση. Τὸ ἀλαζονικὸ τοὺς ὕψος εἶναι γεμάτο ἀπὸ «μικρογραφίες ἀδύσαστων». Ὑστερα, ἃς καταλάβει ὅποιος μπορεῖ! Βγάλε τὰ πέρα, τιποτένιε ὄχι τῶν ἀναγνωστῶν! Σεμπέρεδωπέ τα, χυδαῖο κοινό!

«Ἐνῶς ἀληθινὸς Γάλλος μιλάει ἔτσι; Δείχνει ἔτσι φανερά τὴν καταφρόνιαν του γιὰ κάποιον κι διὰν ἀκόμα τὴν αἰσάνεται; Ποιὲ! Ἐνῶς ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν πατρίδα μας, ἕνας συγγραφέας μετὰ ἀξία γιὰ τὸ μυαλὸν του καὶ τὸ πνεῦμα του, θὰ εἶναι πρῶτα - πρῶτα εὐγενικός, καὶ θὰ πασκάσει μ' ὅλη του τὴ συνέπιδση νὰ τὸν καταλαβαίνουν: γιατί μιὰ παρὰπληχτοῦ τὸν ἀναγκάζει νὰ εἶναι πρῶτ' ἀπ' ὅλα κοινωνικός. Στὸν τόπο μας γυρεύουμε νὰ βλέπουμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, χαίρειντοῦμαστε, μιλοῦμε μετὰξὺ μας. Οἱ «φιλιτιστένοι πύργοι» κάνουν τὴν ἐντύπωση ἀνθρώπων ἀνάμεσα στὴς λεῦκες μας.

«Ἀκόμα ἕνας τίμιος ἄνθρωπος θὰ νηρέπτανε νὰ

γράφει σὲ μιὰ καινούργια φλογισμένη ἢ μυστηριώδη γλώσσα, πρῶτα πὸν πάντοτε μυρίζει ἀπὸ μακριὰ τὸν *parvenu*. Εἶναι ἄλλως πε πολλὸν ἥπιος τὸς πὸς τὸ νὰ παρουσιάζει κανεὶς στὸν κόσμο ὅμοιους μετὰ τὴν ἀξίωση πὸς δὲν ἔχουν τῶμοιό τους, ἐνῶ μεταχειρίζεται ἓνα εἶδος σκοτεινῆς καταχνιάς πὸν κάνει νὰ ζαλιζονται καὶ νὰ τυφλώνονται ὅλοι τριγύρω. "Εἶσι κάνουν οἱ ἀγίστες ὅταν πουλοῦνε γιατροσόφια : «Θὰ ἰδεῖτε ἰώρα ἐκεῖνο πὸν θὰ ἰδεῖτε!» "Ομως κανεὶς δὲ βλέπει τίποτα. "Η δὲν βλέπουν, θνῶνουν. Δὲν ἔχει περισσότερη χάρη τὸ νὰ δεῖξει κανεὶς ἀπλᾶ, χωρὶς ἐπίδειξη καὶ χωρὶς τηλεσκοπιο, ἓνα σπυρὶ χουτσάκι μὲς στὴν παλάμη του ἀνοιχτή ; Θὰ τὸ κόνουν αὐτὸ πολὺ τῶν εὐκόλα, βέβαια.

Κ'Ο καθένας πρέπει νὰ προσπαθεῖ μὲ εὐκιρύνεια νὰ ἔχει καθαρὲς σκέψεις καὶ νὰ τὶς ἐκφράζει καθαρά, εἴτε μπροστὰ σ' ἓνα εἶδος γλωσσικῆς ἀνατροπῆς σὺν τὸν παγκόσμιο ἰσχυρισμό μας, εἴτε μπροστὰ σ' ἓνα ξαναγέγραμμο στὴν ἐποχὴ πὸν ζοῦσαν οἱ ἄνθρωποι μὲς σὲς σπῆλεις, σὺν τὸν μολοσειστικό. Μέσα σὲς χειρῶντες μύθους, ἢ εὐγένεια τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ μορφῶναι μιὰ καθαρά ἰδέα, ὅσο σύντομη καὶ ἂν εἶναι. "Αν οἱ κόσμοι σὺντριβαν τὸν ἄνθρωπο, εἶπε ὁ Πασκάλ, αὐτὸς θὰ ἦταν εὐγενικότερος ἀπὸ κείνο πὸν θὰ τὸν ἐκτίωνε, γιὰτὶ αὐτὸς θὰ ἤξερε πὸς πεθαίνει καὶ τὴν ὑπεροχὴ πὸν ἔχουν οἱ κόσμοι μπροστὰ του, οἱ κόσμοι δὲν τὴν ἔχουν.

«Θὰ μπορούσαμε νὰ παραδῆσουμε αὐτὸ τὸ ὥραϊο ἀπόφθεγμα ἐπαυρόσημῳ το σ' ὅλα αὐτὰ τὰ εἶδη τῆς ἀλαστονικῆς αἰνιγματικῆς, μυθιακῆς, σιθνλλικῆς, ὑποκριτικῆς, ἐκστατικῆς καὶ γιολογίας. "Αν αὐτο, θὰ λέγαμε, ἢ ζαλιστικὴ γιολογία σὺντριβε τὸν ἄνθρωπο, αὐτὸς θὰ ἦταν ἀκρῶς πὸς εὐγενικὸς ἀπὸ κείνο πὸν θὰ τὸν ἐκτίωνε, γιὰτὶ θὰ ἤξερε πὸς αὐτὴ ἢ γιολογία εἶναι σκοτεινὴ καὶ τὴν ὑπεροχὴ πὸν ἔχει αὐτὴ μπροστὰ του, αὐτὴ δὲν τὴν ἔχει.

«Μὲ λίγα λόγια, ὅποιος δημοσιεύει σελίδες ἀνακατεμένες ἢ σκοτεινὲς μὲς κάνει τὴν ἐντύπωση πὸς γροεῖ λιγάκι τὰ πᾶσι. Θέλει νὰ κάνει ἐντύπωση. "Ομως ζοῦμε σ' ἓνα τόπο, ὅπου, ἂν ὁ μαρκήσιος τοῦ Mascarille πορεῖ νὰ ἔχει ἐπιτυχίες μὲ τοὺς χωριετισμοὺς του ἢ μὲ τὰ κυβιστικά μυστήρια του, μολφτοῦτο, σὲ βάθος, δὲν γελάει κανένας. "Εἶσι πὸς δὲ λίγα χρόνια ἔως του ὁ σέμνος πηγαίνει σὲ καλὰθι.

Πράζει νὰ μιλοῦμε καθαρά μεταξὺ τοῦ Παρισιοῦ καὶ τῆς Τουραίνης. "Αγίστε τοὺς προφήτες καὶ τοὺς βάρδους : δὲν εἶναι γιὰ τὸν τόπο μας».

"Ο,τι μ' ἐνθουσιάζει ἐμένα, τὸ δημοτικιστὴ, εἶναι πλὴ θῆλω νὰ γράφεται ἢ γλώσσα ὁρθά καὶ μὲ τὸ χαρὰκτῆρα τῆς γιὰ ὅποιον πίστη καὶ γιὰ ὅποιον ἀπιστία, γιὰ κάθε τι, ἀπὸ τὴ φιλοσοφία τοῦ Μπέρξον, ἴσα μὲ τὸ γογγύμι τοῦ δρόμου.

"Η γλώσσα. Τὴ θέλετε, σὰ σκοπὸ γιὰ τὴν τέχνη; Τὸ πρῶτο γνώρισμα μιᾶς γλώσσας καλλιτεχνικῆς εἶναι ἢ τάξη. Καὶ γιὰ τοῦτο σὰ γυμνασμένα μυαλὰ ὅτ φαίνεται παρὰξενη ἢ ἑλθθεῖα πὸς μεγάλοι ποιητὲς σταθήκανε καὶ μεγάλοι γραμματικοί, σὲ λογὶς καιρὸς καὶ τόπος, ἴσα μὲ τὰ σήμερα.

Π α λ α μ ᾱ ς

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

Μ' ΕΠΙΦΥΛΑΞΗ

Ἀγαπητέ μου Νουμά,

Πλὴν ἀδοτηρὸς στὴν κριτικὴ σου γιὰ τὸ Σουρή. Βέβαια τὸ ἔργο του, ἔξδν ἀπὸ μερικὰ ἐλεγεία, τὸ γκρέμιζεν ὁ Χρόνος μόλις ἐκεῖνος τῶντιε. "Ομως καὶ ὁ Σουρὴς ἦταν γκρεμιστὴς. Μαζὶ μὲ τὸ Ροῖδη, τὸ Γαβριηλίδη καὶ τὸ Θέλω "Αντινο γκρέμιζε καὶ αὐτὸς προλήψεις, θεομοῖς, νοστήματα. "Ισως δὲ βαστοῦσε μπαλτᾶ. Χτυποῦσε ὅμως μὲ τὴ σάντρα, μὲ τὸ γέλοιο καὶ ὅχι πάντα μὲ τὸ μπαμπάκι. "Εἶσι ἦταν ἢ ἐποχὴ του. "Εἶσι εἶναι ἢ ἐποχὴ μας. Γκρεμιστάδες. "Οχι μόνο στὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ σ' ὅλο τὸν κόσμο. Κίττα τοὺς Ρώσους γιολογικοὺς κολοσσούς. "Ολο τοὺς τὸ ἔργο πασιζεῖ νὰ γκρεμίσῃ τὶς κοινωνικὲς καὶ κρατικὲς προλήψεις πὸν θαράνουν τὸν αἰῶνα μας. Κίττα καὶ τὸν πρῶταν ἰὼν Γάλλον φιλολόγων, τὸν Φράνς. Γκρεμίζει ἀδιάκοπα πέρα ὡς πέρα μὲ τὴν εἰρωνία: "Η ἀποχὴ μας εἶναι ἢ ἄνοχη. "Ισως ἔλθει γλήγορα ἢ γενιὰ πὸν θὰ θαλθεῖ νὰ χτίσει ἐπάνω σὰ χαλάσματα τῆς δικῆς μας. "Ομως ὁ «Ρωμῖος» καθρέφτισε τὴν ἐποχὴ του.

Δικός σου

ΧΡ. ΕΣΠΕΡΑΣ

Λ Ι Γ Α Λ Ο Γ Ι Α

Ἀγαπητέ Νουμά,

Ἀγαπητέ Νουμά,

Ἰ'Αιπὸν κανεὶς λόγος δὲ δικαιολογοῦσε τὸ ἀνέδαμα ἐνὸς τέτοιου προπαγαντιστικοῦ ἔργου σὲ σκηνὴ τοῦ θεάτρου τῆς δι' Κοταπόλη πὸν σὺν καλλιτεχνισσᾶ τὴν ἐπανταζόμεναι περισσότερο προσδετικὴ καὶ συχρονισμένη. "Εἶσι μίλησε ὁ «Νουμάς» σὲ προσεραιμένο φῶλλο τῆς 24 τοῦ Αὐγούστου. Καὶ μίλησε πολὺ σωστὰ καὶ πολὺ ψυχολογημένα. Δὲν εἶναι τάχα προσβλητικὸ αὐτὸ γιὰ μὲς τοὺς Ἑλλήνες πὸν κολλικεῖν νὰ μένε πὸς μέου μας ἀναδεῖν τὸ ἀρχαῖο ἐκεῖνο καλλιτεχνικὸ αἶσθημα τῶν συγχρόνων τοῦ Αἰσχύλου πὸν ἐνάντια στὴν πρόληψη καὶ σὲ θεοκρατία μερικῶν ἰσχυρῶν ἐδημιούργησε τὴ λεύτερη πνοὴ τοῦ Προμηθέα, νὰ ἀκοῦμε καὶ νὰ θαυμάζουμε ἓνα θεατρικὸ ἔργο πὸν ἢ πνοὴ του εἶναι τόσο μολυσμένη καὶ δουλική; Λέω γιὰ τὸ φιλοσοφικὸ ἔργο τοῦ Ρώσου πρῶτημα Γκαλιτεῖν. Κι ἂν τὸ ἔργο αὐτὸ εἶχε τοῦλάχιστο μέσα του κάτι ἀπὸ τὴν ἐννοια τῆς Τέχνης, θὰ ἔσκυθα τότε τὸ κεφάλι μου εὐλαβητικά μπροστὰ στὴν ἀκτινοδόλο ὕψη τῆς Τέχνης; Μὰ οὔτε αὐτό. "Ενας παρατηρητὴς πορεῖ νὰ διακρίνει κοντὰ σὰ δαρλικά φρονήματα τοῦ συγγραφέα, νὰ ἀναπιδάει εὐθὺς ἀμέσως καὶ ἢ ἀγνοια τῆς Τέχνης. "Ο λῶς ὅσο καὶ ἂν ἔχει μέσα του τὴ φρίκη καὶ τὸν ἀποτρομαστικό πρὸς τὸ αἶμα καὶ γενικὰ πρὸς ὅτι γίνεται κάτω ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ δημίον, ὅμως πάντοτε, ἓνα αἰσθάνεται θαδεῖα πὸς ἔτσι ἔπρεπε νὰ γίγναι καὶ ὅχι ἀλλίως, ὅλη ἐκεῖνη τὴ φρίκη τὴν ἀλλάζει μέσα του σ' ἓνα αἶσθημα ἀγάτης. Ναι. Τοῦ ἀρέσει τότε νὰ βλέπει τὴν ὀλοκόκηνη λάμψη τῆς καρμινιόλας. "Οχι πὸς ὁ λαὸς τότε

γίνεται σκληρόκαρδος καὶ ἐγκληματικός, ὅλλὰ γίνεται λαὸς τιμωρός. Καὶ ὁ λαὸς ἤξερε καὶ ἔξερε πολὺ καλὰ πὺς ἦν ὁ Μαραῖος δὲν εἶχε τὴν αὐτοθυοῖα νὰ ἀρῇσει νὰ ξεσπάσει πάνω του τὸ γενικὸ μῖσος καὶ νὰ ὀνομασθῇ τὸ βδέλυγμα τῆς ἐγκληματικότητος, ὥστερα ἀπὸ μερικὰ χρόνια οἱ Γάλλοι δὲ θὰ εἶχανε τὴν εὐτυχίαν νὰ ἀπολάβουνε τὰ ἀγαθὰ τῆς ἀδερφοσύνης. Ἐκεῖνο λοιπὸν ποὺ ὁ συγγραφεὺς θέλησε νὰ παραστήσει ὡς φοικαλὸ καὶ ἀποτροπιαστικὸ, φάνηκε ἕνα πρῶμα πολὺ ἀγαπῆτὸ καὶ ἅγιο. Καὶ ἀντὶ τοῦ προκαλεῖται τὸ μῖσος, ἀνοίξε σὺς καρδιὰς τῶν ἀνθρώπων νέους κόσμους ἀγάπης, λευτεριάς, ἰσότητος, ἀδερφοσύνης. Καὶ νὰ τὸ θυμῶστε αὐτό. Μὴ μέρα ὁ Μπολοεθικισμὸς θὰ ἀφείλει πολλὰ πράγματα, τοῦ στερεώσανε τὴν ἑπαρχίαν του, στοὺς σημερινούς διώχτες του. Ὅπως ὁ χριστιανισμὸς στοὺς στανουῖτες τοῦ Ναζωραίου.

Λαμία

ΤΑΚΗΣ ΦΙΤΣΙΟΣ

ΓΛΕΝΤΙ

Στὸ περιγιάλι τὸ γαῖδρὸ καὶ φεγγαρολονομένο,
τὸ γλέντι τρανταχτό.

Καὶ τὸ ἥλατὸν τραπέζι μας ποὺ ὁ Βάγκος μᾶς κερνάει
τὸ γάλλο, τὸ πιστό,

Φέρνει στὸ νοῦ κάθῃ ἀνοιχτὴ τὸ νιὸ κρασί διὰ θοάξει
μ' ἀψὲς ἀναθυμίες.

Στὴν ξηλογιάστρα ἀνάσα τοῦ σὰν παπρούνης ἀκῆνε
λογιῶνε πθυμίες.

Κι ἂν κάποια σκέψη ὀλόλευκη-λενικὸ κρινάκι-ἀνθίσει
στοῦ φεγγαριοῦ τὸ φῶς,

στὸ χαρωπὸ τὸ οἶφουνα ποὺ μεθυμένος ἤρθει,
σαρώνειται ὡς ἀφρός.

Κι ἀφρός κιβλάει γιὰλὸ-γιὰλὸ καὶ τρομαγμένος φεύ-
κνηρημένη νιὰ, (γεί,
ποὺ πάρορα ξεπόρτισε καὶ θρέθηκε σὲ γλέντι,
στὴ νύχτια σκοτεινιά.

Στὸ περιγιάλι τὸ γαῖδρὸ φεγγάρι ξεχασμένο
χλωμὲς ἀχτίδες σέρνει,
καὶ στὸ τραπέζι τῆς χαρᾶς ὁ Βάγκος μᾶς κερνάει
καὶ παπαρούνης σέρνει.

Αἴγινα, 2 Αὐγούστου 1919.

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΜΑΛΑΜΟΥ

Ἡ λεγομένη καλλιπερία, τοῦ ὕφους πρὸς πολὺ ὀψοῦ, εἶναι ἄλλο ζήτημα. Πρῶτ' ἀπ' ὅλα μᾶς χρειάζεται ἡ λεγόμενη ὀρθόπερία. Στὴν κρίσιμη στιγμή ποὺ δοικόμεστε χρέος μας ἀπὸ τὰ πρῶτα εἶναι νὰ προσπαθοῦμε νὰ γράφουμε ὀρθά.

Π α λ α μ ᾱ ς

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Στριφτόμ. Τὸ σατυρικό σου τραγούδι ποὺ ἀρχίζει ἔτσι :

Γύρω γύρω ὅλοι
στὴ μέση ὁ Μανώλης...

δὲν τὸ δημοσιεύουμε, γιατί εἶναι προσωπικὸ. ὥστε κι ἂν μᾶς βεβαιώνεις στὸ γράμμα σου πὺς ὁ Μανώλης βρίσκεται παντοῦ καὶ πάντοτε στὴ μέση. ἀκόμα καὶ στὸ «Δελτίο τοῦ Ἑκπαίδ. Ὁμίλου». κ. Στ. Νά. οἱ πληροφορίες ποὺ μᾶς ζητᾶς : Ὁ ποιητικὸς διαγωνισμὸς ποὺ προκήρυξε ὁ «Νομῆς» γιὰ «Παιδαγωγικά τραγούδια» πέτυχε πέρα πέρα. Τριάντα περίπου τραγούδια ξεχώρισε ἡ ἐπιτροπή. ποὺ τὰ περισσότερά τους εἶναι πρώτης γραμμῆς. Ἡ κρίσις τῆς ἐπιτροπῆς ποὺ τὴ γράφει τώρα ὁ Ρήγας Γκόλφης, δὲ δημοσιεύει στὸ «Νομῆς» ὅσων ἀπὸ ἕνα δυὸ φύλλα. —κ. Ἀδὸν Λαμ. Ὅ,τι εἴπαμε παραπάνω στὸν κ. Στριφτόμ. λέμε καὶ σὲ λόγον σου. Προσωπικὰ δὲ δημοσιεύουμε. Γιὰ τοῦτο πετάξαμε στὸ καλάθι τὸ τραγούδι σου ποὺ ἀρχίζει ἔτσι :

Ὁ Ἀλέκος, ὁ Μανώλης
κι' ὁ Δημήτρης ὁ Κλενός
ποὺ ἀδειος πήγε στὸ Παρίσι
καὶ μᾶς γύρισε ἀδειανός...

—κ. Γυμνασιόπαιδα. Τὸ ἐπίγραμμα ποὺ μᾶς ἔστειλες γιὰ τὸν κ. Καθηγητὴ σου τὸ δημοσιεύουμε ἐδῶ, γιατί τὸ βρῖσκουμε ἀρκετὰ πετυχημένο, ἂν καὶ προσωπικὸ :

Πρὸς γνῶσιν τῶν λογίων μας
κι' ὅλης τῆς νεολαίας,
τώρα ποὺ πέθανε ὁ Σουρῆς
μᾶς ἔμεινε... ὁ Σουρῆς

—κ. Γ. Ζαγλακ. Θὰ δημοσιευτεῖ ἅμα ρθεῖ ἡ σειρά του —κ. Ἀνυπόμονο. Διαβάσαμε τὸν κατὰ Ταγκοπούλου λίβελλο τοῦ Δελμούζου στὸ τελευταῖο «Δελτίο τοῦ Ἑκπαίδ. Ὁμίλου». Ἐξεστὶ Κλαζομενίους Κηφισιάς ἀσχημονεῖν. —κ. Νεῖλο Δέγγη. Καλογραμμένα. Στείλε μας κι ἄλλα τέτοια, νὰ διαλέξουμε. —κ. Γ. Καλ. Οἱ δυὸ πρώτες στροφές, καλές. Οἱ δυὸ τελευταῖες ὅμως πολὺ πένθιμες. Δὲν τὸ ξαναδουλεύεις ; —κ. Γ. Γ. Ζαγλ. Ὁ «Ἕνας τρελλὸς» ἐφτάσε στὸ γραφεῖο μας καὶ περιμένει τὴ σειρά του. —κ. Ντ. Λοκτ. Πολὺ μελαχολικὸ τὸ πρῶτο. Δημοσιεύουμε ὡς τόσο ἐδῶ τὸ ἐπίγραμμα σου στοὺς «Ἐρασιτέχνες τῆς Πάτρας» :

Δὲν κάθεστε, μαρὲ χριστιανοί, λιγὺ καὶ στ' ἀνὰ σας,
μὴ σηκωθοῦν οἱ συγγραφεῖς καὶ σπάσουν τὰ πλευρά σας ;
—κ. Μ. Κιουρ. Γράφεις καλοῦτσικους στίχους, ὥστε στεί-
λε μας κανένα ἄλλο, πρὸς πετυχημένο. —κ. Σκ. Παρ. Ἡ γε-
λειογραφία καλὴ καὶ τὴ φυλάξαμε στὸ ἀρχεῖο τοῦ «Νομῆς». —
κ. Ἀστ. Γίν. Πολὺ μακραίνει ἡ «Σερενάτα» κι ἔτσι
ἀδυνατίζει ἡ ὁμορφιά τῆς. Δὲ μπορεῖς νὰν τὴ σημαζώξεις
σὲ τρεῖς τέσσερις στροφές :

ΕΧΟΜΕΝ ΤΗΝ ΕΚΛΕΚΤΟΤΕΡΑΝ ΠΕΛΑΤΕΙΑΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΕΡΟΧΟΝ

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗΝ

1901

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΠΡΟΑΣΤΕΙΟΥ 3

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΛΑΣΙΚ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 3

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 9. 5. 9.

ΠΡΑΚΤΩΡ ΑΤΜΟΠΛΟΙΩΝ

ΚΑ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ

ΕΜΠΟΡΟΣ ΓΑΙΑΝΘΡΑΚΩΝ

„ΤΥΠΟΣ“
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ
ΑΘΗΝΑΙ
ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

ΚΛΑΔΟΙ:
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΩΝ
ΛΙΘΟΓΡΑΦΕΙΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΩΝ
ΛΙΝΟΤΥΠΙΑ
ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΙΑ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ „ΤΥΠΟΥ“:

1^{ΟΝ}) ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ:

- α') Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ. Πίσω από τὰ Κάγκελλα
πωλείται δρχ. 3.—
β') ΡΩΜΟΥ ΦΙΛΛΥΡΑ. Γυρισμοί, συλλογή ποιημά-
των, πωλείται δρχ. 3.—

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ:

- γ') ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑΣ, Τραγούδια, ἐπὶ χάρτου Ὀλ-
λανδικοῦ χειροποιήτου, μὲ πολυτελὲς ἐξώφυλλον.
δ') ΑΡΙΣΤΟΥ ΚΑΜΠΑΝΗ. Ὁ Κάλβος καὶ αἱ
ᾠδαὶ του.

2^{ΟΝ}) ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΔ
Ἡ Μπαλλάδα τῆς
φυλακῆς τοῦ Ρίντιγκ

Ἑμμετρος μετάφρασις ἀπὸ
τὸ Ἀγγλικὸν πρωτότυπον ὑπὸ
τοῦ κ. Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΥ.

Πωλεῖται δρχ. 2.50

BENIAMIN KONSTAN

Ἀδὸλφος

Μετάφρασις ὑπὸ τοῦ κ.

ΚΩΣΤΑ ΟΥΡΑΝΗ

Πωλεῖται δρχ. 3.50

ΓΚΑΙΤΕ

Μινιὸν

Μετάφρασις ὑπὸ τοῦ κ.

ΝΑΙΑ ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ

Πωλεῖται δρχ. 2.50

ΜΑΡΙΑ ΚΟΝΟΠΝΙΤΣΚΥ

Προμηθεὺς
καὶ Σίσυφος

Μετάφρασις ἀπὸ τὸ Ρωσικὸν
ὑπὸ τοῦ κ. ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΑΝΟΝΙΑΗ

Πωλεῖται δρχ. 2.50

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ ΝΑ ΕΚΔΟΘΟΥΝ:

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΣΕΧΩΦ: Τὸ σπῆτι μὲ τὸ ἀέτωμα καὶ ἄλλα διηγήματα.—Μετάφρα-
σις ἀπὸ τὸ Γερμανικὸν ὑπὸ τοῦ κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΜΙΧΑ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΟΥΠΡΙΝ: Ληστριγόνες (Ἱστορίες ἀπὸ τῇ ζωῇ τῶν Ἑλλήνων τῆς Κρι-
μαίας).—Μετάφρασις ἀπὸ τὸ Ρωσικὸν ὑπὸ τοῦ κ. ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΑΝΟΝΙΑΗ.

Ἐπιστολαὶ μιᾶς Πορτογαλίδος μοναχῆς.—Μετάφρασις ἀπὸ τὸ Πορτογα-
λικὸν ὑπὸ τοῦ κ. ΚΩΣΤΑ ΟΥΡΑΝΗ.

ΣΗΜ. Ὅλαι αἱ ἐκδόσεις τῆς Ἑταιρίας «ΤΥΠΟΣ» γίνονται ἐπὶ χάρτου πολυτελοῦς μὲ
ὁμοιόμορφον λιθογραφημένον ἐξώφυλλον καὶ μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ συγγραφέως.